

IZVJEŠĆA I ZAKLJUČCI S BLOKOVA IZLAGANJA, RADIONICA I OKRUGLIH STOLOVA ODRŽANIH NA 38. SKUPŠTINI HRVATSKOGA KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA

(OSIJEK, HOTEL OSIJEK, 26.-28. RUJNA 2012.)

Izvješće s plenarnih izlaganja (srijeda, 26. rujna 2012.)

Izlaganje Klause Petera Böttgera o izazovima elektroničkog nakladništva u europskim knjižnicama te EBLIDA-inom stajalištu o toj temi, bio je najbolji uvod u stručni dio Skupštine – *Knjižnice – u korak s promjenama*.

Jesu li hrvatske knjižnice spremne na izazove novih medija i u kojoj mjeri naše stručno knjižničarsko društvo pomaže u tome, u nastavku su odgovorile dr. sc. Alka Horvat i Marijana Mišetić.

Promjene su vidljive i u novim elektroničkim izdanjima stručnih glasila knjižničarskih društava – prezentirano je *Knjižničarstvo* Društva knjižničara Slavonije i Baranje, ali i nova – tiskana izdanja HKD-a.

Marina Vinaj

Izvješće s bloka izlaganja na temu knjižničnih zbirki kao kulturnog dobra (četvrtak, 27. rujna 2012.)

U slijedu izlaganja o spomeničkoj baštini upoznali smo vrijedne riznice naših knjižnica: Zbirku Rara šibenske Gradske knjižnice, zbirke, knjižnica Istarske županije, Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, Sveučilišne knjižnice u Splitu, Knjižnice Strossmayerove galerije u Zagrebu.

Spomenute zbirke, unatoč svojoj iznimnoj baštinskoj vrijednosti, većim su dijelom nesređene, neobrađene i nepoznate. U izlaganjima je istaknuta potreba valjane pohrane, zaštite, mogućnosti digitalizacije upravo ove građe, kao i nužnost registracije zbirki kao kulturnoga dobra.

Redoviti sponzor skupova Hrvatskoga knjižničarskog društva, EBSCO Publishing, predstavio se svojim mogućnostima koje su hrvatske knjižnice, očito, prepoznale, što pokazuje i značajno povećanje korištenja njihovih baza podataka tijekom 2012. godine.

Marina Vinaj

Izvešće i prijedlog zaključka s bloka izlaganja na temu knjižničnih usluga za djecu i mladež (četvrtak, 27. rujna 2012.)

- Osvijestiti percepciju korisnika o knjižnici i knjižničnim uslugama kroz stalno propitivanje i praćenje usluga odnosno kompetencija knjižničara.
- Proširiti stručnu suradnju u sklopu pojedinih knjižničnih programa s drugim stručnjacima (interdisciplinarno), prije svega s pedijatrima, kada se provode kampanje čitanja bebama i kampanje promicanja rane pismenosti, odnosno s logopedima i sl. kada su u pitanju osobe s posebnim potrebama.
- Razlikovati informacijsku od informatičke pismenosti, poticati obje; međutim, zalagati se za nacionalnu platformu za elektroničke knjige kako bi elektronička knjiga bila dostupna svim kategorijama korisnika u knjižnicama RH.

Ljiljana Sabljak

Zaključci s međunarodne radionice IFLA/ALP / HKD *Regional cooperation : challenge and opportunity* (četvrtak, 27. rujna 2012.)

- Regionalna suradnja nacionalnih knjižničarskih udruženja važna je za razvoj struke i treba je nastaviti održavati posvećujući joj i redoviti blok na godišnjim skupštinama nacionalnih knjižničarskih udruženja.
- Potrebno je na jednom mjestu objediniti sve značajne informacije o suradničkim projektima na polju knjižničarstva u regiji (predložena je izrada mrežnog portala).
- Potrebno je osmisliti i provoditi projekte trajnog usavršavanja knjižničara na regionalnoj razini.

Edita Bačić

Zaključci s radionice *Visokoškolska knjižnica i autorska prava s posebnim osvrtom na e-knjige i e-usluge* (četvrtak, 27. rujna 2012.)

- Potrebno je da HKD potakne sastavljanje smjernica kojima bi se olakšala praktična primjena *Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima* u knjižnicama.
- Potrebno je ubrzati donošenje *Standarda za visokoškolske knjižnice u Republici Hrvatskoj*.
- Potrebno je ubrzati donošenje *Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj*.

- Potrebno je trajno poučavanje knjižničara o problematici autorskog prava i srodnih prava.

Edita Bačić

Izvešće i zaključci s okruglog stola *Registracija knjižnične građe u baštinskim ustanova* (četvrtak, 27. rujna 2012.)

Moderator: **Štefka Batinić**

Okrugli stol *Registracija knjižnične građe u baštinskim ustanovama* organizirale su zajednički **Komisija za muzejske i galerijske knjižnice** i **Komisija za zaštitu knjižnične građe** s ciljem aktualizacije pitanja knjižnične građe kao kulturnog dobra.

Tema je privukla 25-30 zainteresiranih kolegica i kolega, od kojih je njih desetak sudjelovalo u raspravi nakon uvodnih izlaganja koja su održale **Snježana Radovanlija Mileusnić, Marina Vinaj i Jablanka Sršen**.

Snježana Radovanlija Mileusnić osvrnula se na skup *Knjiga u muzeju*, održan u listopadu 2011., na kojem je jedna tematska skupina bila posvećena knjizi kao kulturnom dobru. Nadalje je iznijela podatke iz stručnog Registra muzeja, galerija i zbirki Republike Hrvatske koji se vodi u Muzejskom dokumentacijskom centru, prema kojima od ukupno 2.172 muzejske zbirke, 101 zbirka posjeduje samo knjižničnu građu ili neku vrstu knjižnične građe unutar mješovitih zbirki. Takve knjižnične zbirke posjeduje 65 muzeja, a u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske do 2011. bilo ih je upisano 15, od čega tri s isključivo knjižničnom građom.

Marina Vinaj istaknula je vrijednost knjižnog fonda u Muzeju Slavonije Osijek, osobito starih obiteljskih i gimnazijskih knjižnica koje su u Muzeju prepoznate i označene kao muzejski spomenički fondovi, pa prema tumačenju nekih mjerodavnih ustanova i tijela podliježu muzejskim uzusima registracije baštinske građe. Stoga bi, smatra, napuci za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za knjižničnu građu te za predlaganje, pripremu i donošenje rješenja o preventivnoj zaštiti knjižnične građe trebali pomoći jedinstvenoj registraciji knjižne građe odnosno njezinoj obradi / dokumentaciji po pravilima knjižnične struke, bez obzira u kojoj se baštinskoj ustanovi nalazila.

Jablanka Sršen u prezentaciji *Knjižnična građa kao kulturno dobro – problemi* postavila je pitanje “Zašto knjižnice ne prijavljuju svoju vrijednu građu u Registar pokretnih kulturnih dobara?” i najavila kritičku analizu problema (ne)registracije knjižnične građe kao kulturnog dobra. Iznijela je kronologiju nastojanja Komisije za zaštitu knjižnične građe HKD-a na području zaštite

građe, s osobitim naglaskom na odredbe Pravilnika o zaštiti građe (2005) i njegovu primjenu u knjižnicama. Zatim se osvrnula na Okrugli stol *Kulturno dobro u knjižnicama : od prijave do registracije*, održan na 37. skupštini HKD-a 2010. u Tuheljskim Toplicama s tvrdnjom kako nije uspio odgovoriti na neka važna pitanja i iznjedrili neophodnu komunikaciju između Ministarstva kulture Republike Hrvatske i knjižničarske struke koja bi bila osnova za rješavanje nekih važnih pitanja kao što su: uvid u postupke registracije, način pohrane podataka i dostupnost naslova iz Registra. Svojevrsni pomak, ali ne i rješenje problema, jest izrada dvaju naputaka koje je Hrvatski zavod za knjižničarstvo izradio na temelju novog (ili revidiranog) Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (2011), a riječ je o Naputku za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za knjižničnu građu i Naputku za preventivnu zaštitu građe za koju se predmnijeva da ima svojstvo kulturnog dobra.

Jablanka Sršen, umjesto kolege **Igora Čolaka**, prezentirala je i rezultate istraživanja o primjeni Pravilnika za zaštitu knjižnične građe, provedenog u studenom 2011. na uzorku od 62 knjižnice, koliko ih je odgovorilo na upitnik upućen u 197 knjižnica svih vrsta. Pokazalo se da najveći broj knjižnica ne primjenjuje Pravilnik na propisan način, da se građa ne prijavljuje za Registar kulturnih dobara, da knjižnice nisu dovoljno informirane o svrsi, obvezi i načinu prijave.

Nakon rasprave u kojoj su, među ostalima, sudjelovale Vedrana Juričić, Marina Vinaj, Božica Anić, Jablanka Sršen, Dragica Previšić, Snježana Radovanlija Mileusić, Silvija Brkić Midžić i Ivana Knežević, zaključeno je da se prijedlozi Komisije za zaštitu knjižnične građe, koje je na kraju izlaganja, na temelju kritičke analize kronologije problema i rezultata ankete, iznijela Jablanka Sršen, prihvate kao **zaključci Okruglog stola**, a to su:

1. da se formira Povjerenstvo za registraciju knjižne građe kao kulturnog dobra u svim baštinskim ustanovama (knjižnicama, arhivima, muzejima) i privatnim zbirkama, koje će na taj način moći zastupati interese knjižnica i knjižničarsku struku u Ministarstvu kulture Republike Hrvatske;
2. da se pristupi izradi Smjernica za prijavu građe u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, budući da Naputak u nekim dijelovima nije dovoljno jasan i precizan;
3. da se izrade jedinstveni obrasci za prijavu različitih vrsta građe i daju konkretni primjeri načina oblikovanja podataka;

4. da se organiziraju savjetovanja, seminari i radionice (primjerice, u sklopu godišnjeg programa CSSU-a) na kojima bi se pokušalo doći do odgovora na pitanja vezana uz prijavu knjižnične građe u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Štefka Batinić

Prijedlog zaključka rasprave o prijedlogu *Strategije razvoja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj 2013.-2015.* (četvrtak, 27. rujna 2012.)

Na temelju zahtjeva Hrvatskoga knjižničnog vijeća, Hrvatsko je knjižničarsko društvo oformilo Povjerenstvo za pripremu prijedloga Strategije razvoja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj.

Povjerenstvo je pripremio prijedlog (objavljen na mrežnim stranicama HKD-a 25. 9. 2012.) i predstavilo ga članovima HKD-a 26. i 27. 9. 2012. te otvorilo javnu raspravu. Predlaže se da javna rasprava traje do 15. 10. 2012., a sve primjedbe i prijedlozi da se pošalju tajništvu HKD-a s naznakom "Za Strategiju razvoja narodnih knjižnica u RH".

Zdenka Sviben

Izvešće s bloka izlaganja na temu knjižničnih zbirki kao kulturnog dobra (četvrtak, 27. rujna 2012., od 15.00 do 16.30 sati)

Moderator: **Štefka Batinić**

Predavači: Silvija Brkić Midžić, Dubravka Petek, Nela Načinović, Dijana Klarić, Dragan Stojmenović

Sponzorsko izlaganje: Thomson Reuters : Thomson Reuters presents the Book Citation Index (najavljen: Erik Jan van Kleef; izlaganje održala zamjena)

U prvom izlaganju ovog bloka, *Stari fond Knjižnice Muzeja za umjetnost i obrt kao kulturno dobro*, Silvija Brkić Midžić prikazala je početke i prva desetljeća razvoja "strukovne knjižnice" Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, osnovane 1880. godine prema programskoj osnovi Isidora Kršnjavija. Stari fond knjižnice sadrži odabrana djela povijesti i teorije umjetničkog obrta, arhitekture i graditeljstva od 18. do početka 20. stoljeća, što je čini jedinstvenom u Hrvatskoj.

U izlaganju *Zagrebačka efemera : neki aspekti rubnih dokumenata urbane kulture*, Dubravka Petek (Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica)

bavila se specifičnom građom fonda zbirke *Zagrabiensia* – efemernim dokumentima (pozivnicama, plakatima, ulaznicama i sl.) zanimljivim za proučavanje različitih vidova kulturne povijesti. Prikazani su odabrani primjerci građe, ukazano na izazove koje takva građa predstavlja za knjižničare – od identifikacije i opisa do pohrane.

Nela Načinović iz Gradske knjižnice i čitaonice Pula, u izlaganju *Zavičajni identitet Istre za globalizacijski svijet*, predstavila je projekt koji je pulska Gradska knjižnica započela i nastavlja ga provoditi u suradnji s istarskim piscima i likovnim umjetnicima stvarajući građu za “riznicu kolektivnog sjećanja”.

Dijana Klarić iz Gradske knjižnice i čitaonice Požega predstavila je *Zavičajnu zbirku Posseganu kao čuvaricu i promicateljicu kulturnog dobra* ističući iznimnu važnost zavičajnih zbirki kao čuvarica identiteta zajednice kojoj pripadaju. Ostavštine zavičajnika (primjerice Kempfa i Cirakija) i njihovo organiziranje kao posebnih zbirki unutar *Possegane* te njihovo predstavljanje javnosti pomoću suvremene tehnologije i uz pomoć stručnih znanja knjižničara, mijenjaju i ulogu knjižnice od nevidljive čuvarice u aktivnu promicateljicu zavičajnoga kulturnog dobra.

U izlaganju *Poticanje produkcije i kontekstualizacije zavičajne građe kao moguće strategije razvoja knjižnica kroz interkulturni dijalog, interaktivno knjižničarstvo i digitalizaciju*, Dragan Stojmenović iz Narodne biblioteke Borna na odabranim je primjerima (kao što je, primjerice, digitalizacija zbirke dijafilmova na kojima je dokumentiran život Bora u drugoj polovici 20. stoljeća) pokazao važnost kritičkog odnosa prema kulturno-lokanom nasljeđu kao i ulogu zavičajne građe u poticanju interkulturnog dijaloga te konačno važnost knjižnica u aktualizaciji građe koju čuvaju.

Štefka Batinić

Izvešće s bloka izlaganja na temu suradnje regionalnih društava (četvrtak, 27. rujna 2012.)

Izlagači i sudionici istaknuli su sljedeća pitanja:

- Kako pridobiti nove članove?
- Kako postići aktivno uključivanje u rad većeg broja sadašnjih članova?
- Kako pridonijeti ostvarivanju boljih radnih prava članova?
- Kako ostvariti veću podršku **knjižnica** i osnivača knjižnica regionalnom društvu i HKD-u?
- Kako ostvariti još bolju komunikaciju sa središnjicom HKD-a te pripadajućim sekcijama i komisijama?

- Kako se partnerski povezati s drugim regionalnim društvima i društvima knjižničara iz susjednih zemalja?

Predloženi su sljedeći zaključci:

- Više se pažnje mora posvetiti radu regionalnih društava, njihovoj povezanosti, izgradnji i osnaživanju regionalnih društava, jačajući time i nacionalno knjižnično društvo.
- Izgradnja i osnaživanje može se ostvariti kroz zajedničke projekte, osnivanje povjerenstava i komisije pri HKD-u za regionalna knjižničarska društva.
- Tema suradnje regionalnih knjižničarskih društava (usprkos mogućim organizacijskim, financijskim i dr. poteškoćama) treba postati trajna tema na redovnim skupštinama HKD-a. Na taj bi način regionalna društva, a time i HKD, bili vidljiviji i prepoznatljiviji kao stručna udruženja.

Istaknute su neke metode postizanja ciljeva:

- pratiti potrebe članova i knjižnica;
- usmjeravati aktivnosti prema iskazanim potrebama;
- aktivno sudjelovati u radu stručnih tijela i zajedničkim projektima s HKD-om;
- ostvariti što bolju komunikaciju i protok informacija u svim smjerovima – od središnjice prema članstvu, i obrnuto, kao i s drugim regionalnim društvima u Hrvatskoj,
- koristiti iskustva i primjere dobre prakse društava knjižničara (knjižnica) iz drugih zemalja.

Vinka Jelić-Balta

Zaključci okruglog stola o e-knjizi (četvrtak, 27. rujna, 2012.)

U skladu s načelom osiguranja slobodnog pristupa informacijama u hrvatskim knjižnicama, hrvatski se knjižničari zalažu za to da se knjižnicama omogući pristup i korištenje elektroničkih knjiga, osobito onih na hrvatskom jeziku.

Između Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske treba postići dogovor da narodne knjižnice mogu koristiti besplatne lektirne naslove posredstvom CARNeta, što sada nije moguće.

Aleksandra Horvat

Izvešće s bloka izlaganja na temu strategija razvoja knjižnica (petak, 28. rujna 2012.)

Moderator: dr. sc. **Zagorka Majstorović**

Sesija: 28. 9. 2012., 9-11 sati. Sesija je započela izlaganjem **Vesne Radičević** s temom: *Strategija razvoja visokoškolske knjižnice kao dio razvojne strategije visokoškolske ustanove.*

Drugo izlaganje bilo je **Branke Salatić** s temom: *Fakultetske knjižnice u RH – prijedlozi za strategiju razvoja fakultetskog knjižničarstva s osobitim osvrtom na djelatnike.*

U nastavku izlaganja **Sanda Hasenay** i **Svjetlana Mokriš** izložile su temu: *Sveučilišni knjižnični sustavi – suradnjom do postizanja zajedničkih ciljeva.*

Zadaće Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u izradi Strategije razvoja pojedinih vrsta knjižnica izložile su savjetnice iz NSK: **Veronika Čelić-Tica, Jelica Leščić** i **Zagorka Majstorović.**

Alisa Martek, Vesna Špac, Nada Avakumović, Gordana Ramljak i **Marina Vinaj** izložile su temu: *Strategija razvoja specijalnih knjižnica u RH : 2012. do 2017.*

Smjernice za knjižnice učeničkih domova izložila je **Ivana Ivančić.**

Zadnje izlaganje u sesiji bilo je *Putokaz za izradu hrvatskih smjernica za knjižnične usluge za osobe koje ne mogu čitati standardni tisak*, koautora: **Amelije Žulj, Ljiljane Sabljak** i **Dunje Marije Gabriel.**

Zaključno o izlaganjima:

Naglašena je važnost donošenja nacionalnih strategija razvoja svih vrsta knjižnica i zajedničke strategije razvoja knjižnica u Republici Hrvatskoj kao ključnog dokumenta uspostave i razvoja knjižničkog sustava.

Uspostavljanje usluga za osobe s posebnim potrebama treba biti sastavni dio strategije razvoja knjižnica.

Stručni odbor i Glavni odbor HKD-a te predstavnici HKD-a u Hrvatskom knjižničnom vijeću trebaju poticati usvajanje kako strategija razvoja knjižnica tako i svih drugih dokumenata važnih za sve vrste knjižnica.

Zagorka Majstorović

Izvešće i zaključci s bloka izlaganja s podtemom e-usluge (petak, 28. rujna 2012., 12:00-13:15 sati)

Održana su četiri izlaganja:

- *Bilten prinova u čitaonicama* (Bračanov, Golubović, Orešković)

- *Social media manager i društvene mreže : primjer – službeni GISKO Facebook profil* (Lukačević, Paden-Farkaš)
- *Hrvatske narodne knjižnice i njihovi korisnici na Facebooku* (Hebrang Grgić, Mučnjak)
- *Internet radio “Knjiški moljac”* (Antić Bjelac, Mrgan).

Zaključci:

- Vidljivo je da je osiguravanje novih usluga korištenjem informatičkih izvora smjer kojim su krenule hrvatske knjižnice.
- Novi komunikacijski servisi dostupni na internetu osiguravaju nov način promicanja službi, usluga i komunikacije s korisnicima knjižnica.
- Razvoj i utjecaj novih komunikacijskih servisa na knjižnične službe i usluge potrebno je sustavno pratiti.

Dunja Holcer

Izvešće i zaključci s bloka izlaganja s podtemom e-usluga (petak, 28. rujna 2012.)

Moderator: **Andreja Tominac**

Održana izlaganja:

Balog, Antal: Društveni marketing knjižnica u funkciji angažiranja volontera u uvjetima gospodarske recesije

Ivanović, Marija: Knjižnični izlog – važno mjesto knjižničnog djelovanja

Sarić, Ivana: Model povezivanja i interoperabilnosti knjižničnih zapisa na semantičkom webu

Tkalec, Danko: Metelwin digitalna knjižnica – kompleksan kooperativni i otvoreni sustav stvaranja, objavljivanja i pretraživanja svih vrsta digitalizirane i multimedijalne građe

Cej, Višnja; Kluk, Giunio; Silić, Tomislav: RFID tehnologija u Knjižnicama grada Zagreba

Lukačević, Srđan; Petr Balog, Kornelija: Trebamo li mijenjati svoje komunikacijske vještine? : primjer Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek

Zaključci:

Održana su sva predavanja prema programu.

Kroz održana izlaganja razmatrane su teme angažiranja volontera u knjižnicama u vrijeme recesije, na primjeru kombinacije društvenog i neprofitnoga poslovanja.

Aktivnosti organiziranja izložbi u knjižnicama pridonose isticanju djelovanja knjižnice i njezinoj vidljivosti u zajednici.

Knjižnični se zapisi interoperabilnim modelima mogu povezati na druge izvore na mreži.

Uvođenje RFID tehnologije u knjižnice pojednostavljuje i ubrzava usluge cirkulacije, zaštite i pročišćavanja, revizije i otpisa knjižnične građe.

Komunikacijske vještine knjižničara neophodne su u svakodnevnome radu s korisnicima. Kroz provedeno istraživanje predstavljene su greške u komunikaciji i ponuđeni su prijedlozi za poboljšanje komunikacijskih vještina na radnom mjestu.

Andreja Tominac

Zaključci sa sesije o e-uslugama (petak, 28. rujna 2012.)

Uvođenje i korištenje elektroničkih usluga u hrvatske knjižnice tehnički je odavno izvedivo, ali još uvijek postoje knjižnice u kojima informatizacija nije provedena. Zato je potrebno nastaviti opremiti knjižnice informatičkom i komunikacijskom tehnologijom, a uvođenje novih elektroničkih usluga treba pratiti odgovarajuća reorganizacija knjižničnih odjela i osoblja.

Aleksandra Horvat

Zaključci s radionice *Kako edukaciju korisnika učiniti zabavnom* (petak, 28. rujna 2012.)

- Predložiti različite načine i tehnike kako visokoškolski knjižničari mogu uspješnije doprijeti do korisnika – studenta te kako ga zainteresirati za aktivno sudjelovanje u poučavanju kroz interakciju s knjižničarom, razvijajući pritom potrebne vještine informacijske pismenosti.
- Približiti knjižnicu i knjižnične usluge i izvore studentima na zabavan način.

- Knjižničari trebaju suradnju i pomoć obrazovnih stručnjaka u provođenju obrazovnih programa – predlaže se organizacija stručnih skupova na tu temu.
- Primjena kviza i različitih drugih igara nužna su nadopuna tradicionalnim metodama podučavanja.
- Razmjena iskustava između knjižničara koji provode programe poučavanja korisnika.
- Problem nedovoljnog razumijevanja važnosti programa informacijskog opismenjivanja na sveučilištima.
- Unapređivati osviještenost akademske zajednice i javno zagovarati rad knjižničara u visokoškolskim knjižnicama.

Dejana Golenko

Evgenia Arh

Izvešća i zaključke prikupila

Nevia Raos, stručna tajnica Hrvatskoga knjižničarskog društva